

ВІДГУК

**на дисертаційну роботу Перегінця Михайла Михайловича
«Організація процесу фізичного виховання старшокласників в закладах
освіти різного типу», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
наук з фізичного виховання та спорту (доктора філософії) за спеціальністю
24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення»**

1. Актуальність обраної теми

Проблема організації процесу фізичного виховання для навчальних закладів різного типу викликає інтерес не тільки в Україні, а й в усьому світі. Одним із шляхів її розв'язання є глибоке вивчення нормативно-правової бази та дослідження наявних особливостей організації навчального процесу з фізичного виховання й на основі цього його удосконалення. На практиці організація навчального процесу в спеціалізованих школах, гімназіях, колегіумах, ліцеях, навчально-виховних комплексах часто не є оптимальною для збереження здоров'я учнів. Ці заклади відрізняються за своїми організаційними, змістовими, технологічними та матеріально-технічними умовами, які в свою чергу зумовлюють рівень знань, вмінь та стан здоров'я учнів.

Літературні дані свідчать, що різні аспекти організації фізичного виховання старшокласників представлені у працях вітчизняних і закордонних науковців: формуванню інтересу до занять фізичною культурою та спортом школярів присвятили дослідження Н.Є. Пангелова (2015), Т. Ю. Круцевич (2010-2017); розробці технології проектування оздоровчо-рекреаційної діяльності старшокласників в умовах загальноосвітнього навчального закладу присвячені дослідження О. В. Андрєєвої (2018); шляхи інтеграції інтерактивних технологій в процес фізичного виховання молоді розкрито у роботах В. І. Шаповаленко та С. В. Гаркуші (2014) та інших; розробку інноваційної комп'ютерної технології організації самостійних занять старшокласників висвітлено Д. С. Єлісевою (2016).

Аналіз цих публікацій дозволив автору визначити суперечність між необхідністю організації навчального процесу з фізичного виховання старшокласників згідно діючої державної програми з фізичної культури, рекомендацій Міністерства освіти і науки України та відсутністю урахування на практиці особливостей начально-виховного процесу, матеріально-технічного та кадрового забезпечення у закладах середньої освіти різного типу (ліцєях, ліцєях-інтернатах, гімназіях, навчально виховних комплексах, спеціалізованих та загальноосвітніх школах).

Необхідність розв'язання зазначеної суперечності зумовлює актуальність наукового дослідження та дозволяє сформулювати його проблему, яка полягає у необхідності розробки організаційно-методичних умов, спрямованих на підвищення якості та ефективності процесу фізичного виховання старшокласників, та тему дисертаційної роботи.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації

Основні наукові положення, методичні підходи, висновки і рекомендації дисертації М. Перегінця достатньою мірою обґрунтовані, базуються на аналізі фундаментальних праць відомих вітчизняних і зарубіжних вчених. Автором логічно сформульовано структурні компоненти: мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, які відповідають темі дисертації.

Варто відзначити системний підхід до визначення дисертантом особливостей організації навчального процесу з фізичного виховання, що в результаті дало змогу глибше розкрити проблему дисертаційного дослідження. Разом із висновками і практичними рекомендаціями всі компоненти складають логічно побудовану і композиційно завершену структуру наукової роботи. Комплексне застосування методів (аналіз й узагальнення науково-методичної літератури, антропометричні та фізіометричні методи, оцінка рівня фізичного здоров'я за Г. Л. Апанасенком, Фремінгемський метод дослідження рухової

активності) є адекватним і відповідає проблематиці дослідження та сучасним вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту.

Дисертаційна робота складається з анотацій, вступу, п'яти розділів, бібліографічного списку, додатків. Роботу викладено на 293 сторінках, з них 201 – основного тексту. Результати дослідження представлено у 104 таблицях та 34 рисунках. Список використаної літератури становить 231 джерело.

У **вступі** автором обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано структурні компоненти дослідження (об'єкт, предмет, мету, завдання, наукову новизну, практичну значущість), охарактеризовано особистий внесок здобувача, відображено апробацію матеріалів дисертації на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

У першому розділі - **«Умови організації навчального процесу старшокласників в закладах загальної середньої освіти»**, відображено результати аналізу літературних джерел, на основі якого: здійснено аналіз наявних підходів до вдосконалення процесу фізичного виховання; охарактеризовано вікові та морфофункціональні особливості розвитку та здоров'я старшокласників; здійснено аналіз програм з фізичного виховання, що функціонують у світі.

У другому розділі дисертації - **«Методи та організація дослідження»** представлені використані у роботі методи досліджень, обґрунтована доцільність їх застосування, описана організація та надана характеристика етапів дослідження.

У третьому розділі **«Загальна характеристика фізичного стану та рухової активності старшокласників в закладах освіти різного типу»** проведено аналіз робочих навчальних планів досліджуваних закладів та мотивації старшокласників до занять фізичною культурою, визначено особливості фізичної підготовленості, фізичного здоров'я, обсяг їх рухової активності.

За даними аналізу мотиваційної складової школярів в закладах освіти різного типу для більшості юнаків та дівчат 10 класу пріоритетною метою відвідування уроків фізичної культури є підвищення фізичної підготовленості та зміцнення здоров'я, в 11 класі дівчата 50% — 83,4% присутні на уроці фізичної культури з метою отримати оцінки та уникнути зауважень щодо пропуску заняття. Юнакам на уроках фізичної культури не подобаються підібрані вправи та стиль роботи вчителя. Дівчата скаржаться на не цікавість уроку, в 11 класах додалися школярки, яким були не до вподоби підібрані вправи.

Аналіз робочих навчальних планів досліджуваних закладів вказує на максимально допустиме педагогічне навантаження що складає 33 години для закладів, які працюють за п'ятиденним робочим тижнем та 36 годин для закладів з шістьма робочими днями. В усіх досліджуваних закладах освіти виявлено наявність інтенсифікації освітнього процесу профільної спрямованості. Процес фізичного виховання представлений 2 годинами на тиждень.

У четвертому розділі **«Організаційно-методичні умови фізичного виховання в закладах освіти різного типу для учнів старшого шкільного віку»** наведено фактори, що лімітують бажання старшокласників займатись фізичною активністю. Серед них: низьке матеріально-технічне забезпечення закладу; відсутність підтримки обдарованих спортсменів керівництвом освітнього закладу; одноманітність і не цікавість уроку фізичної культури; відсутність врахування інтересів до занять певними варіативними модулями з програми фізичної культури; низьку мотивацію вчителів до впровадження нововведень в процес фізичного виховання; малу кількість і не цікавість спортивно-масових заходів у навчальному закладі; високе педагогічне навантаження на учнів в урочний час тощо.

Автором встановлено також стимулюючі фактори, які б посприяли покращенню мотивації до занять фізичною культурою та збільшенню обсягу рухової активності старшокласників: врахування побажань та мотивів учнів, що

стосуються вибору модулів з програми фізичної культури; урізноманітнення уроків фізичної культури використовуючи різні підходи до проведення занять; оцінювання фізичної підготовленості за індивідуальним прогресом досягнень; впровадження накопичувальної системи бонусів, які учні отримуватимуть за роботу в спортивних гуртках, самостійні заняття та активність на уроках фізичної культури тощо.

На основі цього автором розроблено організаційно-методичні умови фізичного виховання старшокласників освітніх закладах різного типу: визначення інтересів до занять певними варіативними модулями з фізичної культури (анкетування в кінці навчального року); визначення рівня фізичного здоров'я, фізичної підготовленості учнів (складання листа самоконтролю) для порівняння з належними нормами і визначення різниці; формування мотивації досягнення належного рівня фізичного розвитку; теоретичне заняття із складанням індивідуальних самостійних занять фізичними вправами тощо.

Водночас у розділі представлено й обґрунтовано теоретичну модель впровадження організаційно-методичних умов фізичного виховання старшокласників та її ефективність.

У п'ятому розділі «**Аналіз та узагальнення результатів дослідження**» проведено узагальнення експериментальних даних та теоретичного аналізу, розкрита практична і теоретична значущість проведеної роботи. В процесі дисертаційного дослідження були отримані три групи даних: результати, які підтверджують існуючі дані, доповнюють та є абсолютно новими.

Результати автора уточнюють і доповнюють існуючі дані: О. Гурковського (2015) та С. І. Бобровника (2014) про інтереси та пріоритетні мотиви старшокласників до занять фізичними вправами та ставлення школярів до процесу фізичного виховання; Є. А. Захаріної (2011) й Н. В. Ковальнової (2013) та інших про змістове наповнення дозвілля та позитивний вплив позакласних занять фізичною активністю.

3. Достовірність результатів дослідження та їх новизна

Наукові положення, основні результати і висновки дисертаційної роботи М. Перегінця відзначаються науковою новизною, достовірністю та обґрунтованістю. Мета дослідження була досягнута шляхом поетапного розв'язання його завдань, а статистичне опрацювання отриманих результатів підтверджено узагальнюючими таблицями або графіками.

До результатів, які отримані автором вперше, відноситься: визначення лімітуючих факторів, що впливають на формування мотивації до занять фізичною культурою старшокласників в закладах освіти різного типу, які залежать від відсутності врахування інтересів до занять певними варіативними модулями, високого педагогічного навантаження на учнів в урочний час, низького матеріально-технічного забезпечення закладу загальної середньої освіти, відсутність підтримки обдарованих спортсменів керівництвом освітнього закладу, одноманітністю і не цікавістю уроку фізичної культури; розробка організаційно-методичних умови процесу фізичного виховання в залежності від типу закладів загальної середньої освіти, для учнів старших класів в урочній та позаурочній формі занять, які відрізняються від попередніх досліджень змістовним наповненням, врахуванням мотивів та інтересів старшокласників до процесу фізичного виховання, фізичного стану, системою контролю досягнень фізичного виховання, матеріально-технічним та кадровим забезпеченням, закладу освіти тощо.

Практична значущість проаналізованого нами дисертаційного дослідження полягає у можливості використання його результатів для оптимізації та підвищення ефективності процесу фізичного виховання старшокласників, впровадженні організаційно-методичних умов, які передбачають нові підходи до планування та організації навчальної та позанавчальної діяльності з фізичного виховання, використанні сучасних форм та видів рухової активності з урахуванням мотивів та інтересів старшокласників у навчальних закладах різного типу.

Матеріали дисертаційної роботи М. Перегінця рекомендовані для

використання в освітньому процесі у межах викладання навчальних дисциплін «Нові технології фізичного виховання» та «Теорія і методика фізичного виховання» у Національному університеті фізичного виховання і спорту України, Івано-Франківському коледжі фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України та Прикарпатському національному університеті ім. Василя Стефаника, а також у практику загальноосвітньої школи №3 м. Івано-Франківська, що підтверджено відповідними актами впровадження.

4. Повнота викладу результатів досліджень в опублікованих працях і їх відповідність вимогам Міністерства освіти і науки України

Основні результати дисертаційного дослідження було опубліковано у 10 публікаціях, з яких 6 статей у фахових виданнях України, які також включено до міжнародних наукометричних баз, 4 праці апробаційного характеру.

Автореферат і публікації автора повністю відображають зміст дисертаційного дослідження, що надає підстави вважати роботу такою, що відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Принципових зауважень щодо змісту та оформлення дисертації немає. До неприципових і скоріше рекомендованих зауважень відноситься наступне:

1. Пункт 3 наукової новизни свідчить, що автором: «...уперше визначено взаємозв'язок між особливостями рухового режиму та змістовним наповненням дозвілля, який полягає у низькому обсязі руховій активності в силу тривалого перебування в сидячому знерухомленому положенні при виконанні домашніх занять, на заняттях з репетитором, роботі за комітетом в залежності від особливостей організації навчального процесу в закладах середньої освіти різного типу». Однак того яким чином автор визначив дані взаємозв'язки не відображено ні у авторефераті, ні у тексті роботи.

2. Розділ 1 переобтяжений таблицями із інформацією, яка є результатом аналізу літературних джерел (4 таблиці). На наш погляд, дану інформацію можна подати описово у тексті.

3. У розділі 2 поданий докладний опис загальноприйнятих методів наукового дослідження (проба Руф'є, Індекс Робінсона, експрес-оцінка фізичного здоров'я за Г.Л.Апанасенком), які достатньо було б описати у скороченому вигляді із посиланнями на літературні джерела.

4. Назва розділу 3 - «Загальна характеристика фізичного стану та рухової активності старшокласників навчальних закладів різного типу» не повністю охоплює його зміст, адже, окрім вказаних у назві категорій, у ньому викладено особливості організації освітнього процесу старшокласників в закладах освіти різного типу, мотиви та інтереси школярів.

5. Висновки до розділу 3, викладені на 2,5 сторінках тексту, слід скоротити й конкретизувати.

6. Потребує додаткового пояснення значення терміну «ціннісна мотивація», використаного у назві підрозділу 3.2. дисертаційної роботи.

7. Не зрозумілим є представлення підрозділі 4.1. без модифікації поряд з власними результатами досліджень диференційованої системи оцінки прогресу фізичної підготовленості, авторство якої належить Т.Ю.Круцевич зі співавторами.

5. Загальний висновок

Дисертаційна робота Перегінця Михайла Михайловича «**Організація процесу фізичного виховання старшокласників в закладах освіти різного типу**» є самостійною закінченою науково-дослідною роботою кваліфікаційного характеру, що відповідає вимогам пункту 11 «Порядку присудження наукових ступенів», який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (з урахуванням змін згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 р. за № 656), а також профілю спеціалізованої вченої ради і паспорту спеціальності 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання

різних груп населення», а дисертант заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту.

Офіційний опонент

завідувач кафедри теорії та методики фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор

О. А. Томенко

Відгук отримано 07.03.2019 р.

МБт